

4. Zdravotní péče

Oblast zdravotní péče zahrnuje **činnost zdravotnických lůžkových zařízení i činnost ambulantních ordinací praktických a odborných lékařů**. Informace z oblastí zdravotnictví přebírá ČSÚ z Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS), jehož zřizovatelem je Ministerstvo zdravotnictví ČR. ÚZIS je správcem Národního zdravotnického informačního systému (NZIS), pomocí tohoto systému je hodnocena kvalita zdravotního stavu obyvatelstva, pro určování rozsahu a příčin nemoci je používána Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených problémů (MKN-10). Údaje o dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz zpracovává ČSÚ z administrativního zdroje Informačního systému České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ).

Hospitalizovaní v nemocnicích podle věku

V **lůžkových zdravotnických zařízeních** bylo v roce 2015 hospitalizováno celkem 75 309 osob s bydlištěm v Královéhradeckém kraji. Na jeden tisíc obyvatel středního stavu připadalo 196 ukončených hospitalizací, tento počet byl v mezikrajském srovnání jeden z nejnižších (12. místo), nejvíce hospitalizovaných na tisíc obyvatel bylo v Ústeckém kraji (237 hospitalizací). Více než jedna čtvrtina hospitalizovaných (28,1 %) byla mladší 30 let, krajský podíl byl o 0,6 procentních bodů nižší než průměr za ČR (28,7 %). Při porovnání pětiletých věkových skupin hospitalizovaných do věku 29 let je zřejmé, že nejvíce zastoupenou věkovou skupinou jsou děti ve věku do jednoho roku, jde především o narozené děti v porodnicích, jejich podíl v kraji činil 27,8 % (průměr v ČR byl 27,2 %). Jednu pětinu hospitalizovaných tvořili mladí lidé ve věku 25 až 29 let, 13,2 % hospitalizovaných bylo ve věku 20 až 24 let, nejméně hospitalizovaných bylo ve věku 10 až 14 let (7 %). Věková struktura hospitalizovaných v kraji odpovídala věkovému složení hospitalizovaných v rámci celé ČR.

Z celkového počtu 21 165 **hospitalizovaných v kraji** do 29 let tvořily více než jednu pětinu narozené děti. Příčinou téměř tří tisíc hospitalizací bylo těhotenství, porod a šestinedělí, z toho dvě třetiny hospitalizovaných byly ve věku 25 až 29 let. Necelá jedna desetina hospitalizací proběhla z příčiny nemocí dýchací soustavy, hospitalizované byly především děti ve věku 1 až 4 roky (44 %). U více než jedné desetině hospitalizovaných osob do 29 let byly příčinou hospitalizace poranění, otravy a následky vnějších příčin (2 343 osob), hospitalizovaní na vnější příčiny byli především mladí lidé ve věku 15 až 24 let. S diagnózou novotvary bylo v roce 2015 hospitalizováno 206 dětí a mladých lidí do 29 let, tj. 0,9 % hospitalizovaných do 29 let věku, četnost hospitalizací s věkem stoupá, ve věkové skupině 25 až 29 let bylo hospitalizováno čtyřikrát více osob než ve věku 1 až 4 roky. Podíl hospitalizovaných na novotvary ve věku 0 až 29 let činil na celkovém počtu hospitalizovaných na novotvary v kraji 4,5 %.

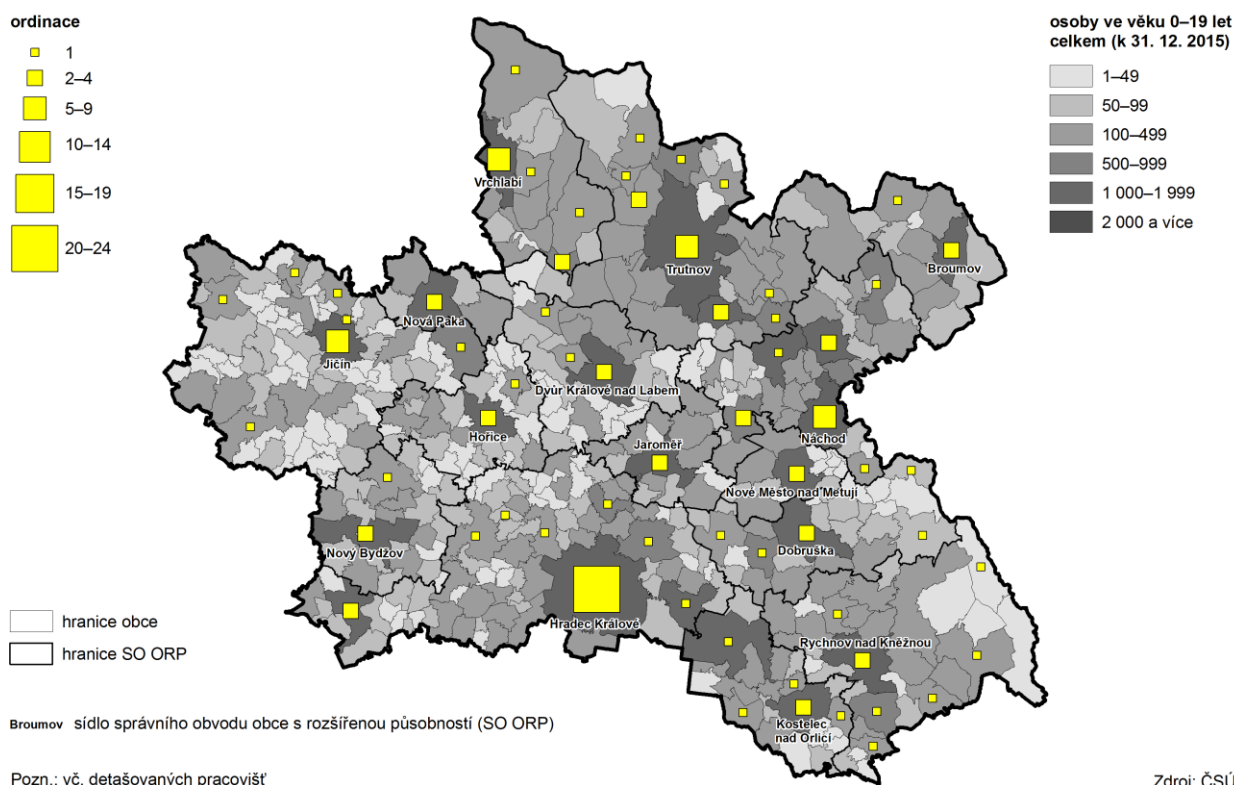
Při porovnání podílu hospitalizovaných dětí a mladých lidí do 29 let na počtu hospitalizovaných celkem v kraji a v celé ČR podle **příčin hospitalizace** převyšuje Královéhradecký kraj republikovou hodnotu o více než dva procentní body u některých infekčních a parazitárních nemocí (o 3,7 procentního bodu) a u nemocí apendixu (o 2,8 procentního bodu). Vyšší podíl hospitalizovaných do 29 let v kraji proti podílu za ČR je patrný především u popálenin a poleptání (o 7,1 procentního bodu) a u otrav léky, léčivy, návykovými a biologickými látkami (o 2,4 procentní body). Lépe si Královéhradecký kraj stojí naopak v podílu hospitalizovaných do 29 let u duševních poruch a poruch chování (o 4,2 procentních bodů méně, než průměr za ČR), u nemocí trávicí soustavy (o 2,1 procentních bodů méně) a zlomenin lokte a předloktí (o 8,8 procentních bodů méně). Podíl hospitalizovaných na novotvary v kraji je o 0,9 procentních bodů nižší než podíl za celou ČR.

Praktičtí lékaři pro děti a dorost

V Královéhradeckém kraji bylo v roce 2015 evidováno 112 **samostatných ordinací praktického lékaře pro děti a dorost**. Počet ordinací se v posledních letech spíše snižoval, mezi roky 2014 a 2015 se však počet ordinací zvýšil o 4 ordinace. Klesá i počet detašovaných pracovišť samostatných ordinací praktického lékaře pro děti a dorost, v roce 2015 bylo v provozu 22 detašovaných pracovišť, oproti roku 2008 se jejich počet snížil o více než 40 %. Na jednu ordinaci připadalo v kraji v průměru 811 osob ve věku 0 až 19 let.

Samostatné ordinace praktických lékařů pro děti a dorost podle obcí Královéhradeckého kraje k 31. 12. 2015

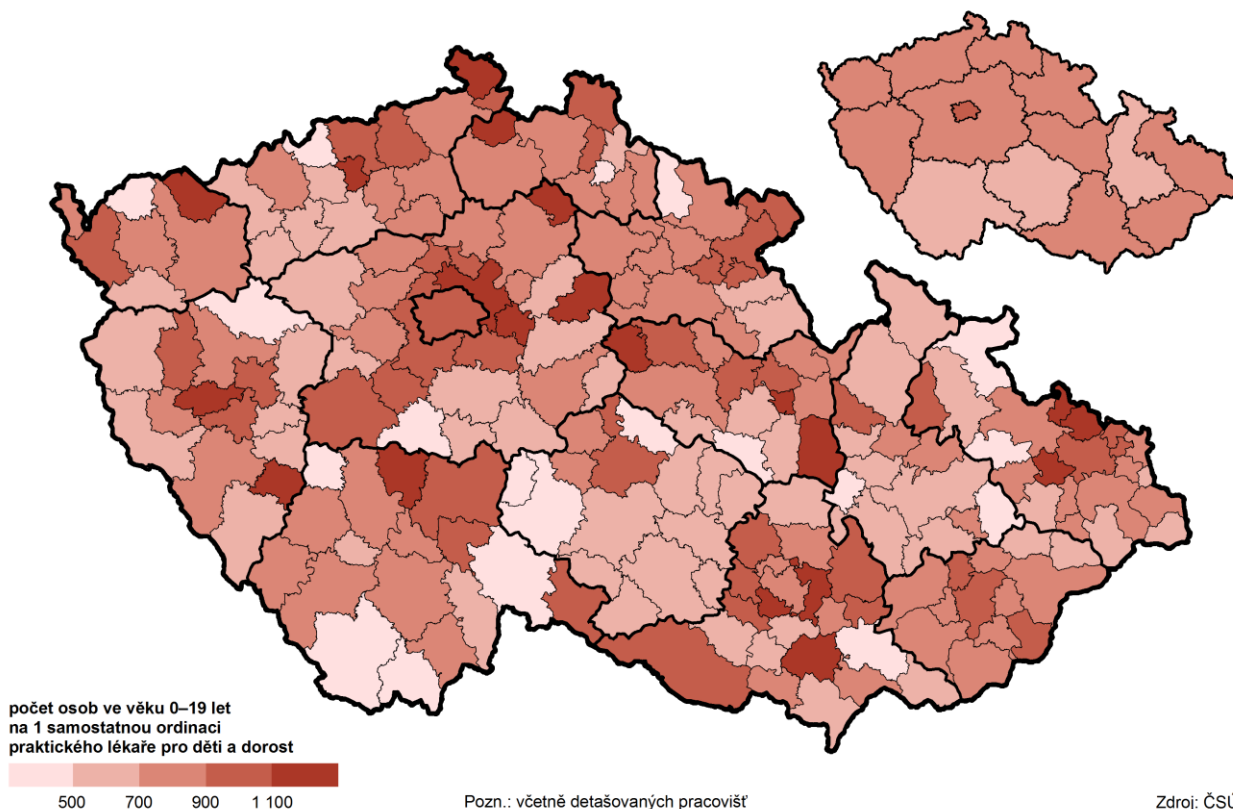
V **poskytování ambulantní zdravotní péče pro děti a dorost** jsou patrné regionální disparity. Nejvyšší počet ordinací praktických lékařů pro děti a dorost včetně detašovaných pracovišť je v okrese Hradec Králové (27 % všech ordinací v kraji), na jednu ordinaci připadá 872 osob do 19 let věku, což je druhý nejvyšší počet v kraji. Naopak v okrese Jičín je pouze 14 % ordinací v kraji, průměrný počet osob na jednu ordinaci však převyšuje krajský průměr. V okrese Náchod připadá na jednu ordinaci 975 osob, což je nejvíce mezi okresy kraje, počet ordinací v okrese Náchod (včetně detašovaných pracovišť) je mezi okresy třetí nejvyšší.

Mezi **správními obvody ORP** vykazuje nejnižší počty ordinací praktických lékařů pro děti a dorost správní obvod Broumov, Nová Paka a Nové Město nad Metují (shodně 3 ordinace), zatímco ve správním obvodu Hradec Králové je koncentrována jedna čtvrtina ordinací v kraji. Ve správních obvodech Broumov a Jaroměř připadá na jednu ordinaci více jak tisíc osob, ve správním obvodu Vrchlabí je počet osob na ordinaci méně než poloviční (467 osob).

Pro **mezikrajské srovnání základních ukazatelů v oblasti ambulantní zdravotní péče pro děti a dorost** jsou k dispozici údaje z roku 2013. Na deset tisíc registrovaných pacientů mladších 18 let připadalo v roce 2013 v ČR přibližně 10,5 praktických lékařů pro děti a dorost, nejvíce v Hl. městě Praze (11,3 lékařů), nejméně v Pardubickém kraji (9,7 lékařů). Více než jeden tisíc pacientů připadalo na jednoho lékaře ve Středočeském, Ústeckém a Pardubickém kraji, v Olomouckém kraji připadalo na jednoho lékaře pouze 876 pacientů. Počet ošetření nebo vyšetření na jednoho obyvatele ve věku 0 až 18 let se v krajích pohyboval v intervalu 4,9 vyšetření (Středočeský kraj) až 6,7 vyšetření (Hl. m. Praha).

Věkové složení registrovaných pacientů v ordinacích praktických lékařů pro děti a dorost odpovídá demografickému vývoji posledních dvaceti let. Podíly dětí do jednoho roku věku se v jednotlivých krajích pohybují v intervalu 4,7 % (Jihomoravský kraj) až 7,3 % (Hl. m. Praha). Děti ve věku 1 až 4 roky tvoří jednu pětinu až jednu čtvrtinu registrovaných pacientů, v Jihomoravském kraji dosáhl jejich podíl 28,2 %. Na celkovém počtu registrovaných pacientů se nejvíce podílí věková skupina 5 až 9 let, tedy děti narozené v období zvýšené porodnosti v letech 2007 až 2009, jejich podíl je ve většině krajů téměř 30 %, pouze v Jihomoravském kraji nedosahuje ani jedné čtvrtiny. Děti ve věku 10 až 14 let tvoří přibližně jednu čtvrtinu registrovaných pacientů, pacienti starší 15 let se na celkovém počtu pacientů podílí 15 až 20 %, pouze v Jihomoravském kraji byl jejich podíl čtvrtinový.

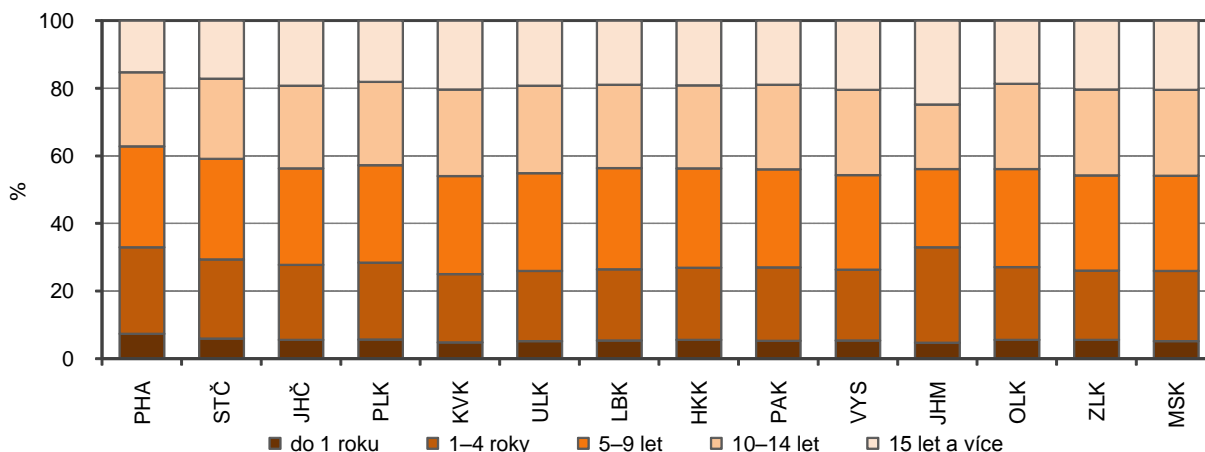
Samostatné ordinace praktických lékařů pro děti a dorost podle SO ORP a krajů k 31. 12. 2015

Praktičtí lékaři pro děti a dorost sledují v rámci poskytování zdravotní péče **délku kojení, která je zjišťovaná při roční prohlídce dítěte**. V roce 2015 bylo v Královéhradeckém kraji v jednom roce života prohlédnuto 5 798 dětí, 15,2 % z nich bylo kojeno pouze v období šestinedělí, do věku 6 týdnů až 2 měsíce bylo kojeno 16,2 % dětí. Téměř jedna čtvrtina (1 414 dětí) byla kojena do věku 3 až 6 měsíců, ukončení kojení ve věku 6 až 11 měsíců bylo zaznamenáno u 22 % prohlédnutých dětí (1 279 dětí). Více než jeden rok bylo kojeno 15,1 % dětí, naopak 7 % dětí nebylo kojeno vůbec.

Graf 4.1 Registrovaní pacienti oboru praktický lékař pro děti a dorost podle věkových skupin a krajů v roce 2015

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Tab. 4.1 Děti při roční prohlídce podle délky kojení v roce 2015

Zdroj: ÚZIS

v %

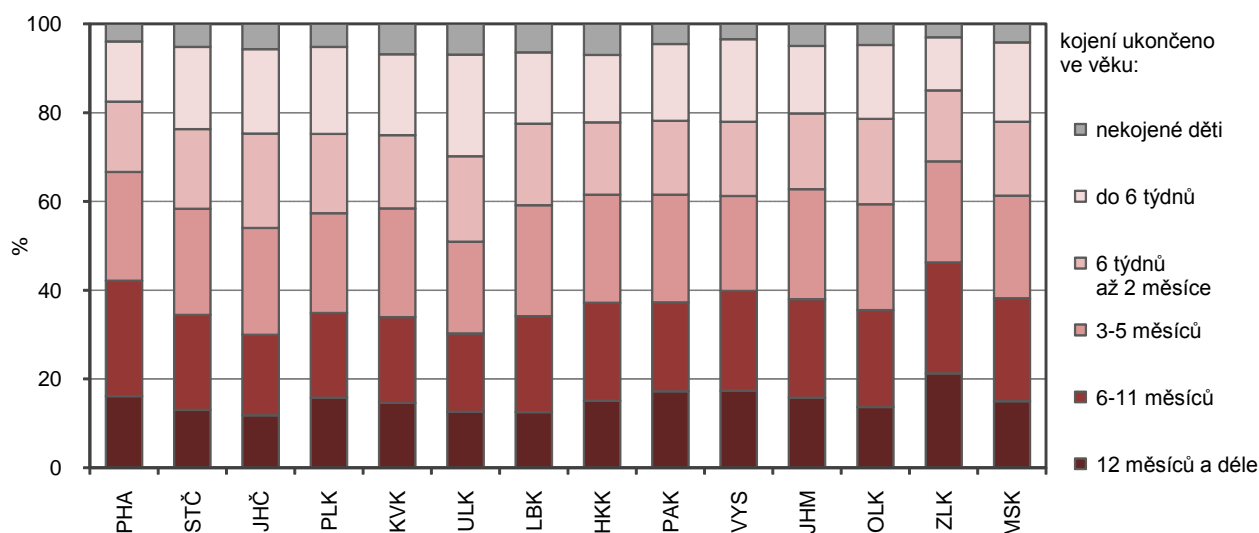
	Kojení ukončeno ve věku					Nekojené děti
	do 6 týdnů	6 týdnů až 2 měsíce	3 až 5 měsíců	6 až 11 měsíců	12 měsíců a déle	
Královéhradecký kraj	15,2	16,2	24,4	22,1	15,1	7,0
v tom okresy:						
Hradec Králové	14,7	14,0	20,2	28,0	17,3	5,8
Jičín	(13,0)	(19,6)	(27,7)	(20,9)	(12,0)	(6,8)
Náchod	14,8	15,6	24,2	17,9	20,3	7,3
Rychnov nad Kněžnou	14,1	13,1	28,4	26,4	12,2	5,9
Trutnov	(19,3)	(20,6)	(27,1)	(13,1)	(10,4)	(9,6)

() data s nižší spolehlivostí

Porovnáním délky kojení dětí mezi kraji ČR bylo zjištěno, že podíl dětí kojených více než 6 měsíců se pohyboval v rozmezí 30 % (Jihočeský kraj) až 46,3 % (Zlínský kraj). Královéhradecký kraj s 37,2 % dětí kojených 6 a více měsíců zaujal prostřední sedmou příčku, krajský podíl převyšoval o 0,3 procentní body republikový průměr. Prvenství zaujímal Královéhradecký kraj v počtu dětí nekojených vůbec, 7% podíl byl o 2,1 procentních bodů nad republikovým průměrem. Nejméně nekojených dětí bylo evidováno ve Zlínském kraji, jejich podíl činil pouze 3 %.

Graf 4.2 Děti podle délky kojení a krajů v roce 2015

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Praktičtí lékaři pro děti a dorost evidují **dětské a mladistvé pacienty zneužívající návykové látky**. V jejich péči bylo v roce 2013 v ČR více než 4,5 tisíce dětí a mladistvých závislých na návykových látkách. V Královéhradeckém kraji se jednalo o 89 osob, z toho 14 dětí a 75 mladistvých. Počet juniorů závislých na návykových látkách byl v porovnání s ostatními kraji druhý nejnižší, ještě méně závislých dětí vykazoval Pardubický kraj (5 osob), nejméně závislých mladistvých evidovali praktičtí lékaři ve Zlínském kraji (74 osob). Nejvíce závislých dětí bylo v roce 2013 ve Středočeském kraji (112 osob), více než 500 závislých mladistvých je v péči praktických lékařů pro děti a dorost v Hl. m. Praze. Počtem dětí a mladistvých zneužívajících návykové látky se kraj podílel na celkovém počtu závislých juniorů v ČR pouze 2 %.

Zdravotní stav

Zdravotní stav zahrnuje tělesnou, duševní i sociální stránku lidského života, kvalita zdravotního stavu populace je hodnocena prostřednictvím informačních systémů NZIS, které poskytují informace o rozsahu a příčinách nemocnosti a úmrtnosti.

Mezi základní ukazatele hodnocení zdravotního stavu mladé generace patří statistické údaje o **vrozených vadách**. V dlouhodobé časové řadě se podíl živě narozených dětí s vrozenou vadou na jeden tisíc živě narozených dětí pohybuje v kraji od minimální hodnoty 35,2 (v roce 2005) až po maximální hodnotu 60,9 dětí s vrozenou vadou na jeden tisíc živě narozených v roce 2012. V tomto roce byly zaznamenány nejvyšší

počty narozených dětí s vrozenou vadou i v okresech Jičín, Náchod a Trutnov, v okrese Náchod se narodilo s vývojovou vadou 82,5 promile dětí, což byla nejvyšší hodnota mezi všemi okresy kraje v letech 2001 až 2014. Při porovnání krajů ČR v roce 2014 má Královéhradecký kraj čtvrtý nejvyšší počet narozených dětí s vývojovou vadou (45,7 promile), nejvíce dětí s vrozenou vadou se narodilo v kraji Pardubickém (60,8 promile), naopak v kraji Vysočina byl počet narozených dětí s vývojovou vadou pouze 29,2 promile.

Tab. 4.2 Živě narození s vrozenou vadou podle okresů

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

na 1 000 živě narozených

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Královéhradecký kraj	49,5	41,6	42,2	39,1	35,2	37,7	44,4	37,4	46,8	48,5	50,4	60,9	42,9	45,7
v tom okresy:														
Hradec Králové	71,6	43,9	46,7	36,5	36,2	41,1	44,0	43,1	46,4	49,0	47,2	39,5	44,6	39,1
Jičín	23,8	38,6	37,7	29,6	30,9	35,1	42,6	23,1	53,9	37,6	54,2	79,7	41,2	38,6
Náchod	51,6	39,7	35,3	41,3	41,4	32,8	49,8	38,3	44,9	50,3	37,9	82,5	38,6	51,4
Rychnov nad Kněž.	57,1	56,2	49,6	54,2	39,0	44,7	51,7	37,6	54,1	59,2	65,1	64,7	42,1	59,2
Trutnov	30,0	32,6	40,7	35,3	28,3	33,6	36,6	37,8	39,4	45,9	53,4	55,3	46,4	43,0

Riziko vrozené vývojové vady dítěte souvisí s věkem rodiček, který v posledních desetiletích výrazně stoupá. Vývojovými vadami se zabývá prenatální diagnostika, **screening rodiček v prvním trimestru** umožňuje včas odhalit a diagnostikovat vývojové poruchy plodu již v prvních měsících těhotenství. V roce 2015 podstoupilo ultrazvukové vyšetření 4 351 rodiček s bydlištěm v Královéhradeckém kraji, tj. 79,5 % všech rodiček. Při porovnání **podílu vyšetřených rodiček podle pětiletých věkových skupin** jsou nejvíce monitorovanou skupinou rodičky ve věku 30 až 34 let, v tomto věku podstoupilo screening více než 80 % všech rodiček. V nižších ale i vyšších věkových skupinách rodiček se podíl rodiček s ultrazvukovým vyšetřením mírně snižuje.

Mezi okresy kraje byly nejmenší podíly rodiček, které podstoupily ultrazvukové vyšetření, ve všech věkových skupinách v okrese Hradec Králové, mezi kraji ČR byl screening rodiček nejméně intenzivní v Jihomoravském kraji, kde byly v prvním trimestru vyšetřeny ultrazvukem pouze dvě třetiny rodiček. Ve Zlínském kraji podstoupilo screening v prvním trimestru 9 z 10 rodiček (93,3 %).

Tab. 4.3 Screening rodiček v prvním trimestru podle věku a okresů v roce 2015

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

v %

	Rodičky, které v prvním trimestru podstoupily ultrazvukové vyšetření							
	celkem	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45 a více
Královéhradecký kraj	79,5	69,6	75,2	80,5	81,3	79,8	76,2	50,0
v tom okresy:								
Hradec Králové	66,4	44,4	61,6	67,9	66,4	69,4	64,8	50,0
Jičín	86,1	77,3	82,7	87,4	89,1	85,0	71,4	0,0
Náchod	82,5	78,4	70,5	85,0	86,4	79,9	90,3	50,0
Rychnov nad Kněž.	85,4	73,9	83,1	86,3	89,4	82,8	75,9	.
Trutnov	87,6	73,7	85,1	85,9	91,0	89,7	83,3	100,0

Jedním z negativních faktorů, ovlivňujících zdravotní stav obyvatelstva, je kouření. **Ženy kouřící v těhotenství** mohou negativně ohrozit nejen svůj zdravotní stav, ale především zdravotní stav plodu a narozeného dítěte. V Královéhradeckém kraji připadalo v letech 2013 až 2015 (tříletý průměr) na 1 000 rodiček 74 kuřaček, nejvyšší podíly žen kouřících v těhotenství byly vykazány v nejmladších věkových skupinách rodiček, ve věku do 19 let kouřila v těhotenství téměř třetina rodiček. Se stoupajícím věkem se podíl kuřaček snižoval, až na minimální podíl ve věkové skupině 30 až 34 let, v této věkové skupině kouřilo pouze 42 promile rodiček, od 35 roku věku se podíl kuřaček v těhotenství opět mírně zvyšoval.

V okresech kraje byl nejnižší podíl rodiček kouřících v těhotenství v okrese Hradec Králové (50 promile), nejvyšší v okrese Trutnov (143 promile). Mezi kraji je nejmenší podíl kouřících rodiček ve Zlínském kraji (13 promile), nejvyšší podíl žen kouřících v období těhotenství je v kraji Karlovarském, kde kouří dvě z deseti těhotných žen.

Tab. 4.4 Rodičky kouřící v těhotenství podle věku a okresů - tříletý průměr let 2013–2015

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

na 1 000 rodiček

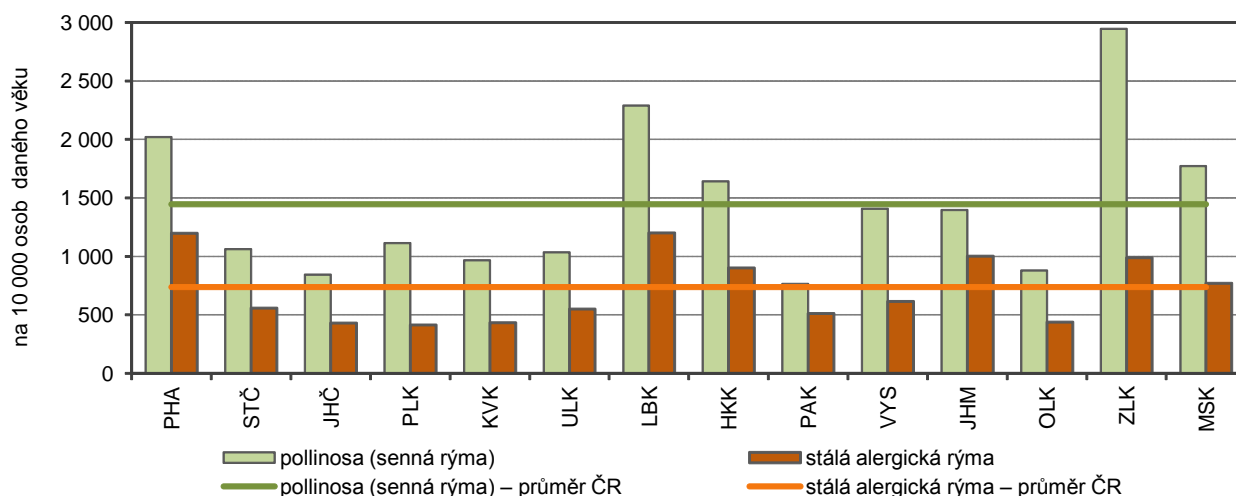
	Celkem	Věk						
		do 19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45 a více
Královéhradecký kraj	74	313	168	66	42	48	53	-
v tom okresy:								
Hradec Králové	50	228	149	39	30	32	51	-
Jičín	54	245	109	64	26	27	16	-
Náchod	55	210	114	50	27	35	57	-
Rychnov nad Kněž.	74	439	121	57	53	47	82	-
Trutnov	143	429	320	128	80	97	63	-

Celkový zdravotní stav populace významně ovlivňuje **výskyt alergií**. V ČR bylo v roce 2013 léčeno na **pollinosu (sennou rýmu)** v průměru 1 444 pacientů ve věku 15 až 19 let na 10 000 osob daného věku, Královéhradecký kraj byl počtem pacientů se sennou rýmou (1 640 osob) mírně nad průměrnou hodnotou za ČR. Republikový průměr byl nejvíce překročen ve Zlínském kraji, kde počet pacientů dosáhl téměř 3 tisíc osob, nejnižší podíl mladých lidí s diagnózou pollinosa byl vykázan v Pardubickém kraji, tímto onemocněním zde trpělo pouze 764 osob ve věku 15 až 19 let na deset tisíc osob stejného věku.

Výskyt **stálé alergické rýmy** je v porovnání se sennou rýmou výrazně nižší, v ČR mělo diagnostikováno stálou alergickou rýmu v průměru 736 osob ve věku 15 až 19 let na deset tisíc mladých lidí shodného věku. Královéhradecký kraj opět mírně převyšoval republikový průměr (901 pacientů). Na stálou alergickou rýmu byli nejvíce léčeni mladí lidé v Libereckém kraji, počet mladých pacientů činil 1 201 osob na deset tisíc osob daného věku, zatímco v Plzeňském kraji bylo těchto pacientů pouze 413.

Graf 4.3 Léčení pacienti oboru alergologie ve věku 15–19 let na vybranou diagnózu podle krajů v roce 2013

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

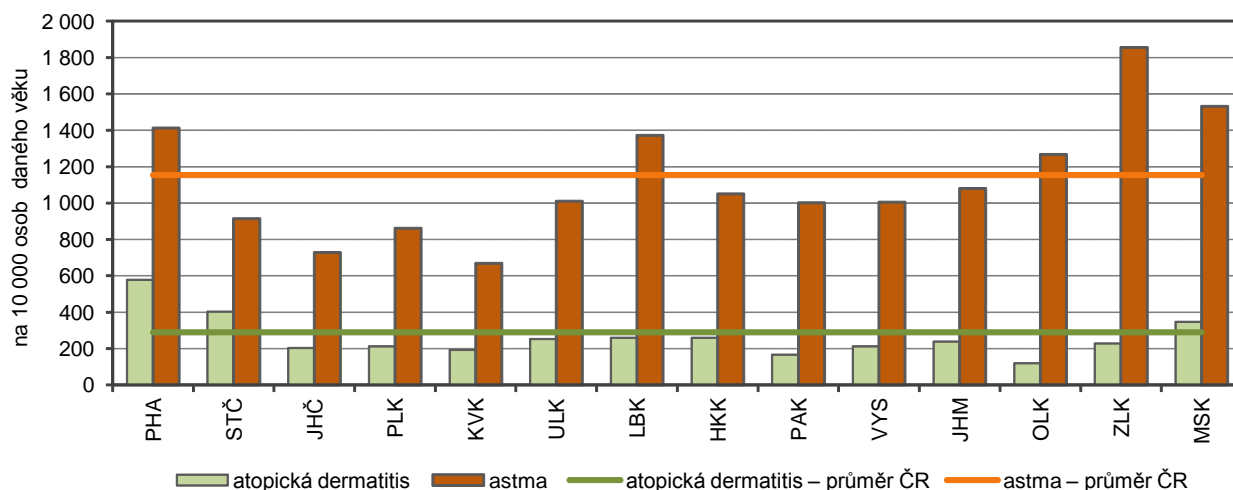

Mezi další onemocnění spadající do oboru alergologie patří především **atopická dermatitis a astma**. Atopická dermatitis mělo v ČR diagnostikováno 289 mladých pacientů ve věku 15 až 19 let na deset tisíc osob stejného věku. Toto onemocnění bylo v Královéhradeckém kraji pod průměrem ČR (261 pacientů), nejnižší podíl pacientů s atopickým dermatitis byl vykázan v Pardubickém kraji (167 pacientů), nejvíce pacientů trpělo tímto onemocněním v Hl. m. Praze (578 pacientů).

Astma mělo v ČR diagnostikováno v průměru 1 154 pacientů ve věku 15 až 19 let na deset tisíc pacientů daného věku, podíly pacientů s astmatem byly ve všech krajích několikanásobně vyšší než podíly pacientů s atopickým dermatitis. I v této diagnóze byl Královéhradecký kraj pod úrovní republikového průměru, nejvyšší podíl mladých pacientů s astmatem byl ve Zlínském kraji (1 856 pacientů), nejnižší pak v Jihočeském kraji (729 pacientů).

Graf 4.4 Léčení pacienti oboru alergologie ve věku 15–19 let na vybranou diagnózu podle krajů v roce 2013

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Pro analýzu zdravotního stavu mladé generace jsou rovněž významné statistické údaje o **dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz**, které poskytuje Česká správa sociálního zabezpečení. V roce 2016 bylo v Královéhradeckém kraji průměrně nemocensky pojištěno 160 mladistvých osob, na tento počet osob v roce 2016 připadlo deset nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz mladistvých, tj. 6,26 pracovních úrazů na sto mladistvých. Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti mladistvých pro pracovní úraz činil 362 dní, průměrné procento pracovní neschopnosti dosáhlo v kraji hodnoty 0,62 dne.

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený pracovní úraz byl 36,2 dní, průměrně byl v kraji denně 1 mladistvý dočasně práce neschopný pro pracovní úraz. Hodnoty ukazatelů dočasné pracovní neschopnosti mladistvých pro pracovní úraz v kraji jsou výrazně vyšší, než republikový průměr, průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti mladistvých pro pracovní úraz převyšuje průměrnou hodnotu za ČR o 0,51 procentních bodů, počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz na 100 mladistvých je v kraji vyšší o 4,47 případů, počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz převyšuje republikový průměr o 14,7 dne.

